१. परिचय: ।

(प्रथम: घटक:)

अहं छात्र: ।
मम नाम राहुल: ।
मम माता विदुला ।
मम पिता सुरेश: ।

त्वं छात्रा ।
त्वं राधा ।

एष: अथर्व: ।

IA8S1N

एषा रमा ।

स: दीपेश: ।

सा श्रेया ।

- **कृति:– एवं सर्वे छात्रा: स्वपरिचयं कथयन्ति । तथा स्वमित्रस्य नाम वदन्ति ।**

गायत! नन्दत!
हस्तकुटुम्बम् ।

एष: स्नेहालु: तात: ।
अस्य नाम खलु **अङ्गुष्ठ:** ।।१।।
निकटे निवसति ननु माता ।
नाम **तर्जनी** तस्या: ।।२।।
ज्येष्ठा पुत्री दीर्घतमा ।
नाम **मध्यमा** तस्या: ।।३।।
तस्या: भगिनी मनोरमा ।
अस्ति ननु सा **अनामिका** ।।४।।
अन्ते भवति कनिष्ठबाला ।
तस्या: नाम **कनिष्ठिका** ।।५।।
हस्तद्वयेन प्रणमामि ।
आशीर्वादं विन्दामि ।।६।।

मम अङ्गानि ।

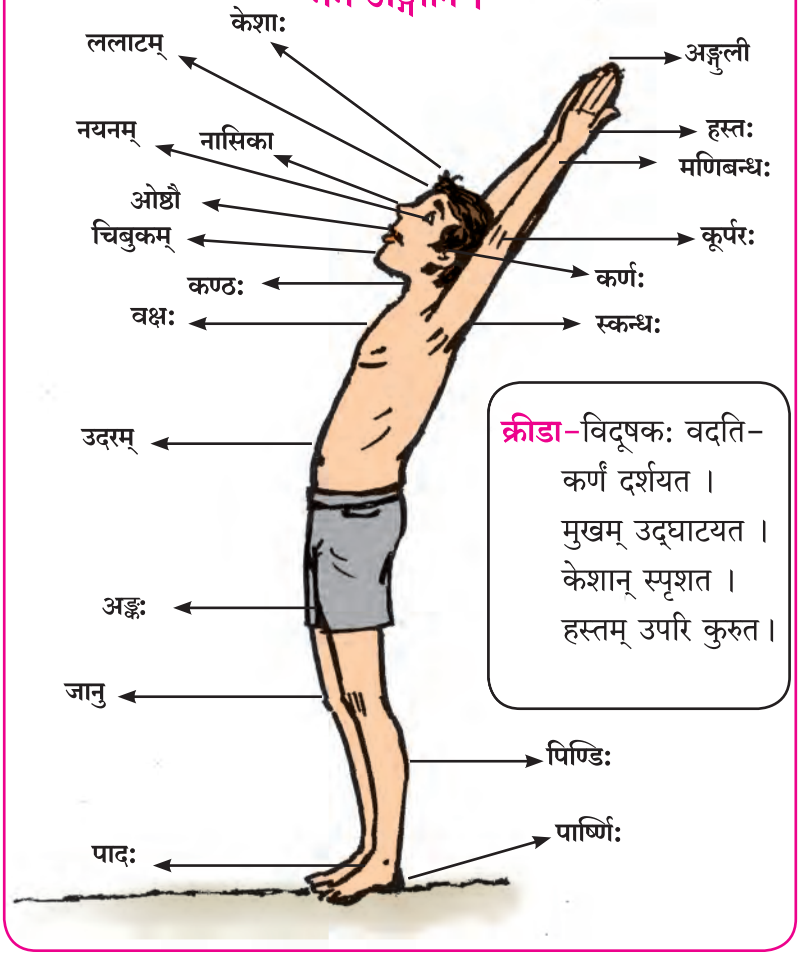

क्रीडा–विदूषक: वदति–
कर्णं दर्शयत ।
मुखम् उद्घाटयत ।
केशान् स्पृशत ।
हस्तम् उपरि कुरुत ।

२. कः, का, किम्?

IAHN3B

२.१ एषः/सः

एषः असीमः ।
एषः चलति ।
कः चलति?
एषः असीमः चलति ।

सः प्रसादः ।
सः धावति ।
कः धावति?
सः प्रसादः धावति ।

योगेशः धावति ।

अर्जुनः गच्छति ।

मेघः वर्षति ।

सिंहः गर्जति ।

- **कृति :–** छात्राः मञ्जूषाद्वयस्य साहाय्येन वाक्यानि वदन्ति ।

छात्रः, गिरीशः, सिंहः,
मयूरः, काकः, गजः, मूषकः,
शुनकः, शुकः, शिक्षकः
बालकः, अश्वः, मर्कटः

पठति, गच्छति, आगच्छति, लिखति,
खादति, उपविशति, उत्तिष्ठति, पिबति,
पश्यति, नृत्यति, खेलति, गायति,
नमति, उत्पतति, वदति

भाषाभ्यासः

चित्रं दृष्ट्वा वाक्यं लिखत ।

____

____

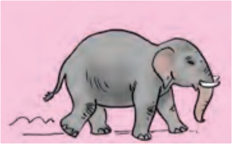

____

____

२.२ एषा/सा

एषा नीलिमा ।
एषा गायति ।
का गायति?
एषा नीलिमा गायति ।

सा स्वाती ।
सा नृत्यति ।
का नृत्यति?
सा स्वाती नृत्यति ।

- **कृतिः –** छात्रः स्वसमीपे/दूरे उपविष्टस्य मित्रस्य विषये वाक्यं वदति ।
यथा, एषः सुभाषः उपविशति । सः सङ्केतः हसति । एषा नीता लिखति । सा सुवर्णा चलति ।

१. मञ्जूषायाः साहाय्येन वाक्यानि रचयत ।

<table>
<tr><td>हरिणः, गायकः, नृपः, सः, एषः, कः,
अमितः, कपोतः, मार्जारः, शुकः, सिंहः</td><td>चटका, पिपीलिका, बालिका, विद्यार्थिनी,
महिला, मक्षिका, गीता, नदी, सा, एषा, का,
श्रेया, शिक्षिका</td></tr>
<tr><td colspan="2">वदति, पश्यति, पतति, हसति, खादति, पिबति, वसति, कथयति, नमति, वहति, गायति
चलति, उपविशति, क्षिपति, उत्तिष्ठति, तिष्ठति, गच्छति, आगच्छति, भ्रमति, गर्जति</td></tr>
</table>

२. चित्रं दृष्ट्वा वाक्यं लिखत ।

______

______

______

______

२.३ एतद्/तद्

एतत् फलम् ।
एतत् पतति ।
किं पतति ?
एतत् फलं पतति ।

तत् कमलम् ।
तत् विकसति ।
किं विकसति ?
तत् कमलं विकसति ।

• **कृतिः-** क्रियापदं योजयित्वा छात्राः वाक्यानि वदन्ति ।

व्यजनम् ________ ।

अपत्यं ________ ।

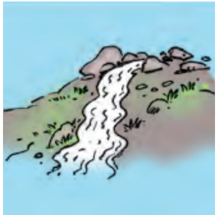

जलम् ________ ।

रेलयानम् ________ ।

क्रीडा- शिक्षकः एकैकं शब्दं वदति । शब्दस्य लिङ्गं ज्ञात्वा छात्राः क्रियां कुर्वन्ति ।
यथा- यदि पुंलिङ्गशब्दः तर्हि छात्राः हस्तम् उपरि कुर्वन्ति,
यदि स्त्रीलिङ्गशब्दः तर्हि तालिकावादनम्,
यदि नपुंसकलिङ्गशब्दः तर्हि 'ॐ' इति ध्वनिः ।
शब्दाः- अश्वः, वृद्धा, पर्णम्, वृक्षः, एषः, पेटिका, गगनम्, हस्तः, सा, चषकः, कूपी, तत्, वनम्, पात्रम्, नदी, एषा, स्थालिका, फलम्, यानम्, पुरुषः, एतत्, उदरम् ।

भाषाभ्यासः

१. **योग्यस्तम्भेषु शब्दान् लिखत ।**

शब्दाः	सः	सा	तत्
चन्द्रः, लता, पत्रम्, दुग्धम्, पादरक्षा, अश्वः, विमानम्, शाटिका, वृद्धः, पेटिका, गृहम्			

२. **प्रश्ननिर्माणं कुरुत । यथा– मृगः धावति । कः धावति ?**

१. छात्रः लिखति । २.फलं पतति । ३.बालिका गायति । ४. मर्कटः खादति । ५. एषा पश्यति ।

पठत–बोधत

अत्र

तत्र

कुत्र ?

शुनकः अत्र ।	पर्वतः तत्र ।	वायुः कुत्र ?	यानं कुत्र ?
बालिका अत्र ।	वृक्षः तत्र ।	वायुः सर्वत्र ।	यानम् अत्र नास्ति,
कन्दुकः कुत्र ?	नदी कुत्र ?	प्रकाशः कुत्र ?	यानं तत्र नास्ति ।
कन्दुकः अत्र ।	नदी तत्र ।	प्रकाशः सर्वत्र ।	यानम् अन्यत्र ।

बालिका, कन्दुकः शुनकः च एकत्र । गृहं वृक्षः च एकत्र ।

वदत– **अत्र, तत्र, कुत्र, अन्यत्र, सर्वत्र, एकत्र ।**

गायत ! नन्दत !

चटक! चटक!
चटक, चटक, रे चटक
चिवँ चिवँ, कूजसि त्वं विहग !

नीडे निवससि सुखेन डयसे
खादसि फलानि मधुराणि ।
विहरसि विमले विपुले गगने
नास्ति जनः खलु वारयिता ।।१।।

मातापितराविह मम न स्तः
एकाकी खलु खिन्नोऽहम् ।
एहि समीपं चिवँ चिवँ मित्र
ददामि तुभ्यं बहुधान्यम् ।।२।।

चणकं स्वीकुरु पिब रे नीरं
त्वं पुनरपि रट चिवँ चिवँ चिवँ ।
तोषय मां कुरु मधुरालापं
पाठय मामपि तव भाषाम् ।।३।।

–डॉ. विश्वासः, बेंगलुरु ।

३. के कुर्वन्ति ?

३.१ एते/ते

एते छात्राः ।
एते पठन्ति ।
के पठन्ति ?
एते छात्राः पठन्ति ।

ते अश्वाः ।
ते धावन्ति ।
के धावन्ति ?
ते अश्वाः धावन्ति ।

छात्राः लिखन्ति ।

पुरुषाः उपविशन्ति ।

शकटाः गच्छन्ति ।

बालकाः पश्यन्ति ।

• **कृतिः –** शिक्षक, वैद्य, चित्रकार, गायक, सैनिक, याचक, वृद्ध, पुरुष, बालक, सिंह, रक्षक | एतैः शब्दैः सह छात्राः परिचितक्रियापदानि योजयित्वा बहुवचनवाक्यानि वदन्ति ।

३.२ एताः/ताः

एताः बालिकाः।
एताः वदन्ति ।
काः वदन्ति ?
एताः बालिकाः वदन्ति ।

ताः विद्यार्थिन्यः ।
ताः नृत्यन्ति ।
काः नृत्यन्ति ?
ताः विद्यार्थिन्यः नृत्यन्ति ।

चटकाः कूजन्ति ।

महिलाः नमन्ति ।

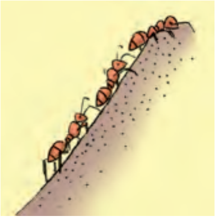

पिपीलिकाः गच्छन्ति ।

ताः खेलन्ति ।

• **कृतिः–** शिक्षकः शब्दं वदति । छात्राः बहुवचनं वदन्ति । यथा मापिका–मापिकाः ।
पेटिका, छात्रा, वैद्या, निवेदिका, अङ्गुली, पुस्तिका, लेखनी, कूपी, द्रोणी ।

३.३ एतानि/तानि

एतानि कमलानि । एतानि विकसन्ति ।
कानि विकसन्ति? एतानि कमलानि विकसन्ति ।

तानि पत्राणि । तानि पतन्ति ।
कानि पतन्ति? तानि पत्राणि पतन्ति ।

विमानानि गच्छन्ति ।

यानानि तिष्ठन्ति ।

वाहनानि धावन्ति।

● **कृतिः– चित्रं दृष्ट्वा वाक्यं लिखत ।**

____

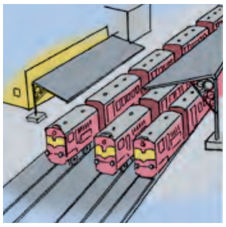

____

____

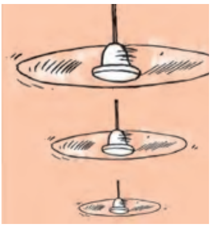

____

भाषाभ्यासः

१. वाक्यानि पूरयत ।

१. एते ________ (सिंह) गर्जन्ति ।
२. ________(के/काः/कानि) यानानि धावन्ति?
३. महिलाः ________ । (वदति/वदन्ति)
४.________ बालिकाः नृत्यन्ति।(ते/ताः/तानि)
५.________(नदी) वहन्ति ।
६. वैद्याः ________ । (पश्यति/पश्यन्ति)

गायत! नन्दत!

सर सर आयान्ति वर्षाधाराः
अत्र प्रसन्नाः सर्वे जीवाः ।
वृक्षैः प्राप्तं नवजीवनम्
नृत्यन्ति मोदेन बालाः सततम् ।।१।।

धप् धप् पतन्ति जलप्रपाताः
ड्रॅंव ड्रॅंव कुर्वन्ति कूपमण्डूकाः ।
टप् टप् गायन्ति पर्णेषु बिन्दवः
पक्ववटखादने मग्ना जनाः ।।२।।

कृष्णान् मेघान् पश्य आकाशे
धडाम् धुडुम् धडाम् धुडुम् गर्जन्ति ते ।
जलेन क्लिन्नं जातमङ्गं
धो धो धो वर्षन्ति मेघाः सततम् ।।३।।

नृत्यं कुर्वन्ति मयूरास्ते
सिंहा गर्जन्ति ननु मेघनादः ।
सत्वरं वहन्ति सागरं नद्यः
प्राणा हि प्राणिनां वर्षाकालः ।।४।।

डॉ. श्रीहरिः गोकर्णकरः

४. द्वौ, द्वे, द्वे ।

४.१ एतौ/तौ

एतौ शुनकौ । एतौ खादतः ।
कौ खादतः? एतौ शुनकौ खादतः ।

तौ बालौ । तौ खेलतः ।
कौ खेलतः? तौ बालौ खेलतः ।

४.२ एते/ते

एते गायिके । एते गायतः ।
के गायतः? एते गायिके गायतः ।

ते विद्यार्थिन्यौ । ते पठतः ।
के पठतः? ते विद्यार्थिन्यौ पठतः ।

४.३ एते/ते

एते वाहने । एते गच्छतः ।
के गच्छतः? एते वाहने गच्छतः ।

ते पुष्पे। ते विकसतः ।
के विकसतः? ते पुष्पे विकसतः ।

भाषाभ्यासः

१. तालिकां पूरयत ।

छात्रः पठति ।	छात्रौ पठतः ।
व्याघ्रः गर्जति ।	____________
____________	मार्जारौ पिबतः ।
गजः गच्छति ।	____________
____________	पुरुषौ पश्यतः ।

२. मेलनं कुरुत ।

गृहम्	ते
तत्	पत्रे
पत्रम्	पुस्तके
पुस्तकम्	गृहे

IB1F6L

५. अहं, त्वम् ।

५.१ अहम्

अहं बालकः अस्मि ।
अहं प्रभाते स्नानं करोमि ।
अहं मध्याह्ने शालां गच्छामि ।
अहं सायङ्काले खेलामि ।
अहं रात्रौ निद्रां करोमि ।

अहं बालिका अस्मि ।
अहं प्रातराशं खादामि ।
अहं प्रभाते शालां गच्छामि ।
अहं मध्याह्ने स्वाध्यायं करोमि ।
अहं सायङ्काले गीतं गायामि ।

- **कृतिः-** छात्रः स्वदिनचर्यां पञ्चषड्वाक्येषु वदति ।

५.२ त्वम्

शिक्षिका - त्वं कुत्र वससि ?
छात्रः - अहं नाशिकनगरे वसामि ।
शिक्षिका - त्वं कदा खेलसि ?
छात्रः - अहं सायङ्काले सपादसप्तवादने खेलामि ।
शिक्षिका - तर्हि कदा अध्ययनं करोषि ?
छात्रः - रात्रौ दशवादनपर्यन्तम् अध्ययनं करोमि ।
शिक्षिका - त्वं सम्यक् गायसि । चित्रमपि सुन्दरम् आलिखसि । अध्ययनम् अपि करोषि । सत्यमेव त्वम् आदर्शः बालकः ।

- **कृतिः-** एकः छात्रः अन्यं छात्रं प्रश्नं पृच्छति । अन्यः छात्रः उत्तरं वदति। 'त्वं कुत्र वससि? त्वं किं करोषि?' एवं छात्राः परस्परं प्रश्नं कुर्वन्ति । उत्तरं वदन्ति च ।

भाषाभ्यासः

अहम्/त्वम् इति शब्दं योजयत ।

१. ______ खेलामि । २. ______ धावसि । ३. ______ पठसि ।
४. ______ पश्यामि । ५. ______ कूर्दसि । ६. ______ हसामि ।

५.३ आवाम्, वयम्

आवां लिखावः ।

वयं लिखामः ।

आवां लिखावः ।

वयं धावामः ।

- **कृतिः-**एकः छात्रः वाक्यं वदति (अहं गच्छामि ।), अनन्तरं बालकद्वयम् 'आवां' शब्देन (आवां गच्छावः।), अन्ये बालकाः 'वयं' शब्देन (वयं गच्छामः ।) इति बहुवचनं वदन्ति । तथैव अन्ये छात्राः ।

५.४ युवां, यूयम्

त्वं पश्यसि ।

युवां पश्यथ: ।

यूयं पश्यथ ।

भाषाभ्यास:

१. योग्यं पर्यायं चिनुत लिखत च ।

१. अहम् ________ । (उपविशामि/उपविशाम:)
२. ________ क्रीडाम: । (अहं/वयं)
३. वयं ________ । (भ्रमामि/भ्रमाम:)
४. वयं ________ । (नमामि/नमाम:)
५. ________ हसामि । (अहं/वयं)
६. ________ वदसि । (त्वं/यूयं)
७. ________ क्षिपथ । (त्वं/यूयं)
८. ________ नृत्यसि । (त्वं/यूयं)
९. ________ लिखथ: । (त्वं/युवां)
१०. यूयं ________ । (पठसि/पठथ)

६. श्रवणाभ्यास:

वाचनम् ⟶ श्रवणम् ⟶ अनुवाचनम् ⟶ अवबोधनम्

IBJ79H

• **कृति:-** शिक्षक: कथां कथयति । छात्रा: शृण्वन्ति, अवगच्छन्ति, माध्यमभाषया पुन: वदन्ति ।

सत्यप्रिय: काष्ठिक: ।

एक: काष्ठिक: काष्ठच्छेदनार्थं वनं गच्छति । अनवधानात् तस्य हस्तात् कुठार: जले पतति । स: चिन्ताकुल: भवति । तदा तत्र देव: आगच्छति । देव: जले मज्जति । सुवर्णकुठारं गृहीत्वा बहि: आगच्छति । स: वदति, "अपि एष: तव कुठार: ?" काष्ठिक: वदति– "न एष: मम कुठार: ।" तदनन्तरं देव: रौप्यकुठारं दर्शयति । काष्ठिक: तदपि न स्वीकरोति । अन्ते देव: लोहकुठारम् आनयति । काष्ठिक: वदति, "आम्, एष: एव मम कुठार: ।" प्रसन्न: देव: तस्मै सर्वान् कुठारान् यच्छति । अहो काष्ठिकस्य नि:स्पृहता सत्यप्रियता च !

भाषासूत्रम् – १

क्रियापदानि–१

लट्लकारः (वर्तमानकालः) परस्मैपदम्

एकवचनम् | द्विवचनम् | बहुवचनम्

प्रथमपुरुषः

१
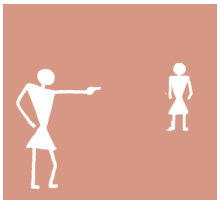
सः

२
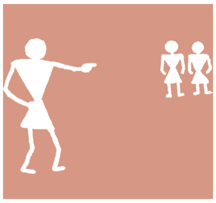
तौ

३
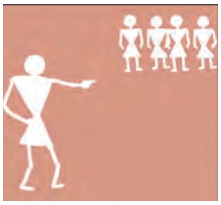
ते

मध्यमपुरुषः

४
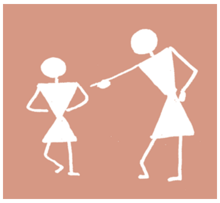
त्वम्

५

युवाम्

६

यूयम्

उत्तमपुरुषः

७

अहम्

८

आवाम्

९

वयम्

प्रथमपुरुषः	खादति १	खादतः २	खादन्ति ३
मध्यमपुरुषः	खादसि ४	खादथः ५	खादथ ६
उत्तमपुरुषः	खादामि ७	खादावः ८	खादामः ९

पञ्चदश वाक्यानि । (परस्मैपदम्) कण्ठस्थीकरणार्थम् ।

१ सः बालकः खादति । २ तौ बालकौ खादतः । ३ ते बालकाः खादन्ति ।

१ सा कन्या खादति । २ ते कन्ये खादतः । ३ ताः कन्याः खादन्ति ।

१ तद् अपत्यं खादति । २ ते अपत्ये खादतः । ३ तानि अपत्यानि खादन्ति ।

४. त्वं खादसि । ५. युवां खादथः । ६. यूयं खादथ ।

७. अहं खादामि । ८. आवां खादावः । ९. वयं खादामः ।

एतेषु वाक्येषु 'खादति' इति स्थाने पठति, धावति, हसति, खेलति, गच्छति, आगच्छति, उपविशति, उत्तिष्ठति एतेषाम् उपयोगं कृत्वा पुनः वदत स्मरत च ।

क्रियापदस्य मूलं = धातुः ।
धातूनां दश विभागाः = गणाः ।
गणसूचकम् चिह्नम् = गणविकरणम् ।

धातूनां प्रकारद्वयम्

परस्मैपदिनः । आत्मनेपदिनः ।

कालानुसारं पदानुसारं च प्रत्ययाः भवन्ति ।

लट्लकारः (वर्तमानकालः)

परस्मैपदप्रत्ययाः

	ए.व.	द्विव.	ब. व.
प्र. पु.	ति [१]	तः [२]	अन्ति [३]
म.पु.	सि [४]	थः [५]	थ [६]
उ.पु.	मि [७]	वः [८]	मः [९]

क्रियापदसूत्रम् – (मूलधातुः + गणविकरणम्) = धात्वङ्गम् + प्रत्ययः = क्रियापदम्
(आदेशः) (चिह्नम्)

गणः	विकरणम्	उदाहरणम्
प्रथमः	अ	पठति
चतुर्थः	य	नृत्यति
षष्ठः	अ	लिखति
दशमः	अय	पूजयति

पठति = पठ् + अ + ति

पठ् → मूलधातुः, अ → गणविकरणम्, ति → प्रत्ययः

पठ् (१ प. प.) = पठ् + अ = पठ + ति = पठति

नृत् (४ प. प.) = नृत् + य = नृत्य + ति = नृत्यति

लिख् (६ प. प) = लिख् + अ = लिख + ति = लिखति

पूज् (१० प. प) = पूज् + अय = पूजय + ति = पूजयति

आदेशः (एकस्य स्थाने अपरस्य आगमनं नाम आदेशः ।)

आदेशरहितः धातुसमूहः – नम्–नमति, क्रुध्–क्रुध्यति, लिख्–लिखति, पूज्–पूजयति

आदेशसहितः धातुसमूहः – गम्–गच्छ् (१ प. प.) = गच्छ् + अ = गच्छ + ति = गच्छति

स्था [तिष्ठ्] – (**१ प. प.**) = तिष्ठति, पा [पिब्] –(**१ प.प.**) = पिबति

प्रच्छ् [पृच्छ्] – (**६ प. प.**) = पृच्छति, दा [यच्छ्] – (**१ प. प.**) = यच्छति

लट्‌रूपाणि

पठ् १ प. प.

	ए. व.	द्विव.	ब. व.
प्र. पु.	पठति	पठतः	पठन्ति
म. पु.	पठसि	पठथः	पठथ
उ.पु.	पठामि	पठावः	पठामः

नृत् ४ प. प.

	ए. व.	द्विव.	ब. व.
प्र. पु.	नृत्यति	नृत्यतः	नृत्यन्ति
म. पु.	नृत्यसि	नृत्यथः	नृत्यथ
उ. पु.	नृत्यामि	नृत्यावः	नृत्यामः

लिख् ६ प. प.

	ए. व.	द्विव.	ब. व.
प्र. पु.	लिखति	लिखतः	लिखन्ति
म. पु.	लिखसि	लिखथः	लिखथ
उ.पु.	लिखामि	लिखावः	लिखामः

पूज् १० प. प.

	ए. व.	द्विव.	ब. व.
प्र. पु.	पूजयति	पूजयतः	पूजयन्ति
म. पु.	पूजयसि	पूजयथः	पूजयथ
उ. पु.	पूजयामि	पूजयावः	पूजयामः

क्रीडा –

१. **क्रियापदसङ्ग्रहः**– प्रत्येकं छात्रः एकैकं क्रियापदं वदति । एकेन उक्तं क्रियापदम् अन्येन न वक्तव्यम् ।

२. **आशु–अभिनयः**– एकः छात्रः अभिनयेन क्रियां दर्शयति। अन्ये छात्राः क्रियापदम् अभिजानन्ति वदन्ति च।

३. **क्रियापदशृङ्खला** – एकः छात्रः एकं क्रियापदं वदति । द्वितीयः छात्रः पूर्वोक्तक्रियापदेन सह नूतनं क्रियापदं वदति । तृतीयः छात्रः अनुक्रमेण पूर्वोक्त–क्रियापद–द्वयेन सह नूतनं क्रियापदं वदति । एवं प्रत्येकं छात्रः पूर्वोक्त–क्रियापदैः सह नूतनं क्रियापदं वदति । एवं क्रियापदानां शृङ्खला भवेत् ।

४. **अविलम्बं दशक्रियापदानि वदत ।**

५. **निरन्तरं पञ्चदशवाक्यानि वदत ।**

पठत–बोधत । **अनुस्वारस्य/मकारस्य लेखनम् ।**

१. केवलं शब्दलेखनसमये शब्दान्त–अनुस्वारस्य स्थाने 'म्' इति एव अनुनासिकं लेखनीयम् । यथा–सौजन्यम्, चित्रम् ।

२. अनुस्वारस्य पुरतः व्यञ्जनान्तशब्दः भवेत् तदा (ं) अनुस्वारः लेखनीयः । यथा–वाक्यं रसात्मकं काव्यम्।

३. अनुस्वारस्य पुरतः स्वरः भवेत् तदा 'म्' इति लेखनीयम् । यथा–**वाक्यम्** अतीव रसपूर्णम्।

४. वाक्यान्ते अनुस्वारः भवेत् तदा 'म्' इति एव लेखनीयम् । यथा–हस्तस्य भूषणं **दानम्** ।

संस्कृतलेखननियमानुसारं पुनः लिखत ।

उदा. **सत्यम् कंठस्य भूषणं (अयोग्यम्)।** **सत्यं कण्ठस्य भूषणम् (योग्यम्)।**

१. परोपकारार्थं इदम् शरीरम् ।

२. पिंडे पिंडे मतिः भिन्ना ।

३. सताम् तु संगः सकलम् प्रसूते।

४. सत्संगतिः कथय किम् न करोति पुंसां ।

५. नभोऽन्तरिक्षम् गगनम् अनंतम् सुरवर्त्म खं ।

वर्गपरीक्षाप्रारूपम् । गुणा: – १०

अभ्यासक्रम:– स्वपरिचय:, लिङ्गज्ञानम्, पुरुषज्ञानम्, वचनज्ञानम्, लट्‌रूपाणि ।

प्रारूपम् – १) चित्रनाम लिखत । (चित्रपदकोषत:) २
२) वचनम् अनुसृत्य चित्रनामानि लिखत । २
३) स्तम्भमेलनं कुरुत । (कर्तृपदं–क्रियापदम्) २
४) सङ्ख्या: लिखत । (अक्षरै:/अङ्कै:) १
५) शब्दान् पृथक् कुरुत । (लिङ्गानुसारम्) १
६) क्रियापदकोष्टकं पूरयत । (लट्‌रूपाणि) २

वर्गपरीक्षा

१. चित्रनाम लिखत । २

१ ________

२ 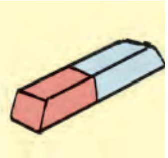 ________

२. वचनम् अनुसृत्य चित्रनाम लिखत । २

१ ________

२ ________

३. स्तम्भमेलनं कुरुत । (केवलं २) २

अ	ब	उत्तराणि
१) महिला:	गायति	-----
२) पुरुष:	पश्यसि	-----
३) एतौ	नृत्यन्ति	-----
४) त्वम्	वदत:	-----

४. सङ्ख्या: अक्षरै: लिखत । (केवलं १) १) २७ ________ । २) ४३ ________ । १

५. शब्दान् पृथक् कुरुत । (केवलं २) १

शब्दा:	स:	सा	तद्
चन्द्र:, माला, गृहम्, मापिका, विमानम्			

६. क्रियापदकोष्टकं पूरयत । २

	ए. व.	द्विव.	ब. व.
प्र. पु.	________	धावत:	धावन्ति
म. पु.	धावसि	धावथ:	________
उ. पु.	________	________	धावाम: